

2100. 1872

12
29

D E C A S

AXIOMATUM
PHYSICORUM,

1631 11

Quam

D. O. M. A.

In Electorali ad Albim Academia

SUB PRÆSIDIO

Clarissimi atq; Eximij

VIRI,

Dn. M. JOHANNIS Sperlings

Lauchâ Thuringi, Medicinæ Candidati dignis-
simi, Præceptoris ac Fautoris sui omni honoris
cultu prosequendi,

Publicè discutiendam & ventilandam exhibet

CASPAR Reinhardt Bregâ-Silesius.

Die 29. Decembr. horis à 7. matutinis,

ANNI decurrentis ∞ 15 CXXXI.

In Collegio Majori.

WITTEBERGÆ,

Ex Officinâ Typograph. AMBROSII ROTHII, Acad. Typog.

ANNO MDC. XXXI.

W. 4
Vro juv. Hamanis /^o et Doctis /^o Dn. Augustino Ferbero

AXIOMATA
PHYSICORUM

C. D. M. A.

PHYSICORUM

M

plie
rect
naria
pot
qua
dina
nes
xion
DE
naria
Vnu
mnc
num

OMNIA CUM DEO.
AXIOMA PRIMUM.

*Natura est Ordinaria DEI potentia, contra
quam DEVS nihil agit, licet agat
supra eam.*

EXEGESIS.

Potentia DEI dividi solet in *Absolutam*
seu *Extraordinariam* & *Restrictam* seu
Ordinariam. Licet enim, quemadmo-
dum DEUS unus est, ita quoque una
saltem sit ejus potentia: nihilominus
tamen, quia ab alterâ parte agit abso-
lutè, ab alterâ causis secundis sese ap-
plicat, & ad modum modulumq; istarum operatur,
rectè hoc pacto potentia DEI dividitur in *Extraordi-
nariam* & *Ordinariam*. *Extraordinaria* est, quâ DEUS
potest omnia rationem factibilitatis habentia, hoc est,
quæ contradictionem & impotentiam excludunt. *Or-
dinaria* est, quâ DEUS operatur secundum commu-
nes leges & causas à seipso institutas. Duo igitur Ax-
ioma datum indicat: 1. in naturâ elucere potentiam
DEI Ordinariam. 2. Contra hanc potentiam Ord-
inariam DEUM non agere. Res habet exemplum.
Vinum producitur ex uvis, & homo generatur ex se-
mine maris & foemiua, potentia DEI Ordinaria; vi-
num verò fit ex aquâ, & homo nascitur ex foemina,

fine maris, semine, non contra potentiam hanc ordinariam, sed supra eam. Errant ergo qui Naturam & Deum inter se opponunt, Deumque nonnunquam contra naturam agere contendunt, ac ita ex amicissimis faciunt inimicissimos, & ex DEO ipso non-DEUM. Si enim DEUS contra naturam agit, contra suam ipsius potentiam agit; si contra suam ipsius potentiam agit, contra se ipsum agit: DEUM autem sibi ipsi contrarium facere, est Deum facere Non-Deum.

AXIOMA SECUNDUM.

In rebus naturalibus numen inest, etiam minimis & vilissimis.

EXEGESIS.

Physici veteres quoties naturæ opera, seu supera seu infera, seu nobilia seu ignobilia, lustrare gaudebant, divina se tractare gloriabantur. Persuassimum enim ipsis erat, infinitam DEI bonitatem, & sapientiam, in finitis rebus naturalibus, qualibuscunque etiam, latitare, & ex ipsdem mentis nostræ acie posse erui. Hominum tamen vitio successu temporis multa, vel quod nimis vulgaria, vel quod parum preciosa, vilescere cæperunt. De qua hominum vanitate conqueritur Fernel. lib. 2. de abdit. rer. caus. c. 17. *Signis, ait, inventu admodum difficilis esset, nobisque ab extremis & ignotis regionibus deferretur, illius quidem vim & proprietatem magis quam cæterorum omnium omnes admirarentur, illius causas attentius scrutarentur, illiusque multo magis quam magnetis effectus nos in admirationem traherent. Et paulò antè: India si quid ejusmodi rarum carumque sola protulisset, admirarentur omnes ac laudarent occultas ejus proprietates: nunc quoniam vulgare est, parvoque parabile, contemptum proinde est & nullo in precio?*

Hæc

Hæc Fernelius. Redeundum ergò ad genium antiquum, sinceroq; opera Dei, qui in minutissimis etiam rebus gloriæ suæ speculum posuit, pensanda adfectu, & cum Euripide pleno subinde ingeminandum gutture:

*Omnia quotquot erunt, quot sunt presentia, quotq;
Orta fuere ante hac, stirpes, hominesq; feraq;
Inde etiam volucres, piscesq; humoris alumni,
Cuncta Deum referunt presentem in imagine parvâ.*

AXIOMA TERTIUM.

Natura non per manifestas modò, sed etiam per occultas, ætuosa est Qualitates.

EXEGESIS.

Paracelsistæ Qualitatibus manifestis omnem fermè vim denegare laborant, easque mortuas, invalidas, & Relollaceas (ut loquuntur) appellitant. Alij ad istas opera quævis deducere conantur, Qualitatesq; Occultas ignorantiaæ asylum vocare non erubescunt. Medium tenere beati. Calorem & frigus, cæterasque qualitates primas esse validissimas, quis est qui nescit? Stultum est, disputare contra sensum communemque experientiam. Ad manifestas verò qualitates omnia deducere velle, summa est impudentia. Jucunditatis, utilitatis & admirationis plenum est studium de Qualitatibus occultis susceptum, quod qui evitare conantur inter Scyllam & Charybdin navigare, sæpeque rationes ineptas & ridiculas afferre, & toti experientiaæ sibi que ipsis contradicere turpissimè coguntur. Ire lubet per exempla, non ex Indiâ, Æthiopiâ, aut qua-

A s tuor

tuor mundi partibus conquiſita, ſed vulgaria, oculis-
 que, auribus, & ſenſibus cœteris cuius obvia: Multi
 præſentiâ felis etiam ciſtæ incluſæ adeò vexantur, ut
 facultas vitalis inſigniter periclitari videatur: multi ca-
 ſeum cœcis averſantur diſſidijs, totoq; animo ab ejus
 eſu, imò & viſu, abhorreſcunt: quis actiones Magnetis
 ignorat, quem non lapides, non virgulta, ſed ferrum
 ad ſe promovere ſpectamus omnes? Fermenti quan-
 tula portio farina admixta totam maſſam egregiè alte-
 rat? Et venenorum, quæ in minima quantitate maxi-
 mas habent vires, ſubitoque validiſſimos quoſque ju-
 gulare queunt, naturam, quis eſt qui ſat rimiri, ſat mi-
 rari potuerit? Peſtis tempore quàm multi, quàm
 ſubito, quàm miſerè, necari ſolent ex genere ho-
 minum, ſalvis tutisque canibus, felibus, avibus, cœte-
 riſque brutorum ſpeciebus? Hæc & ſimilia, quæ-
 nam quæſo è Qualitatibus Maniſteſtis dare poterit ef-
 fecta? Omnino res delabitur ad Qualitates iſtas, quæ
 latent animos temperatos, illudunt curioſis.

AXIOMA QUARTUM

Opus naturæ eſt opus Intelligentiæ non errantiſ.

EXEGESIS

Intelligentia hæc eſt Deus ipſe, ſapientiſſimus,
 potentiſſimus, cui non ſecus ac naturæ ipſi adſcribun-
 tur naturæ opera, quia vires operandi conceſſit, & ad
 omnia ſingulaq; opera efficaciſſimè concurrat. Cū for-
 tibus agit fortiter, cum debilibus debilitè, cum liberis
 liberè, cum neceſſariis neceſſariò, cum contingentibus
 contingentèr. Notanter verò dicitur *Opus Naturæ*: quan-
 do enim dantur Naturæ *πάρεργα & ἀμαρτήματα*, ad hanc
 Intelli-

Intelligentiam absq; insigni blasphemia recurrere non
possumus. A summo enim bono, non nisi summè
bonum, non potest non in quolibet genere, & ordine
entium proficisci. Sic Mostra Intelligentiæ non er-
rantis opera dicenda non sunt, quia, quatenus Mon-
stra, ne opera quidem naturæ sunt, sed defectus, qui
causam sortiuntur non tam *Efficientem* quam *Deficien-*
tem.

AXIOMA QUINTUM.

*Natura non deficit in necessariis, & si quis ac-
cessit defectus, illum aliis compensat
donis & bonis.*

EXEGESIS.

Non injusta Noverca, sed provida benignaque
Mater est Natura, quæ, non impedita, cuivis largitur
necessaria. Sic brutis communicat testas, cortices,
villos, setas, pennas, squamas, vellera, cornua, dentes,
& ejusmodi plura, cum ornamenta, tum munimenta.
Homini vero, licet nudo corpore, nudo animo omnia
tribuit, scilicet $\tau\theta$ esse, $\tau\theta$ vivere, $\tau\theta$ sentire, $\tau\theta$ intelligere,
quibus bruta etiam sagacissima & robustissima multis
post se relinquit parasangis. Si verò præter intentionem
aliquis accessit defectus, justissima hæc mater de no-
vo quasi providentiam & benignitatem suam exercet,
& cæco profundas speculationes memoriamq; tena-
cissimam manu sat liberali largitur, mutum digitis
quasi mentis suæ conceptus manifestare præstat, ali-
umque aliter pro maternâ illâ affectione instruit, re-
gitque.

AXIOMA.

AXIOMA SEXTUM.

Natura nihil agit frustra.

EXEGESIS.

Agens omne à fine motu amoris & desiderii, sub ratione boni, stimulat & impellitur: sublatis verò stimulis hisce ab actione desistit. Sic finem sibi præstinguunt milites, mercatores, piscatores, agricolæ, quo cessante cessant eorum actiones. Natura ergò dexteritate pari in suum tendit finem, nihilq; licet minimum esse videatur, in mundi producit theatrum, quod sine suo sit orbatum. Sic cilia inferiora negavit animalibus cæteris, homini concessit: ergò non frustra, sed certissimum ob finem. Nimirum, quia.

*Os homini sublime dedit, cælumq; tueri
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus;*

Igitur cum ab inferiori parte etiam in oculos aliquid incidere possit, prudenter in hominibus inferiora quoq; oculorum formavit cilia.

AXIOMA SEPTIMUM.

Nihil sub Sole est, quin sui usum quempiam præstare queat homini.

EXEGESIS

Parvus mundus indigitari solet homo, non tantum ratione *graduum entium*, vel etiam ratione *intellectus*, sed in primis ratione *ordinationis*, quia homo ut dominus ad omnia habet ordinem & respectum. Hinc effatum tritissimum: *Omnia propter hominem, homo propter Deum*: Hinc Scaliger Ex 250. *Cui rei, inquit, facta est habitatio? Animalibus. Quis horum omnium autor? Deus. Quis secundum Deum & cum Deo? Cæli. Quis Cælos fecit? Deus. Quod animal nobilissimum?*

Homo

Homo. Propter hominem ergo Cælorum actiones. Igitur & propter hominem Cæli ipsi. Hæc Scaliger. Obscurum vero admodum est, quomodo omnes corporum naturalium species factæ sint propter hominem, hoc est, bonum afferant homini. Sed cœcitatem & improbitatem humanam accusamus, v. tuperemus: bonitatem & providentiam divinam laudemus, deprædicemus.

AXIOMA SEPTIMUM.

Leges nature non judicent supra naturam.

EXEGESIS.

Vt nulla ars, nulla scientia, nullusq; omninò habitus, suum egredi debet objectum, ita nec Physica. Manendum enim ubiq; in circulo, & vitanda maximè turpissima illa disciplinarum mixtura. Hoc si eâ, quâ decet, observaretur diligentia, non tanta à quibusdam inter Physicam & Theologiam urgeretur pugna. Physicis enim principiis pessimè subjungunt res mysticas, Physico ignotissimas: hincq; cœlum mari & mare cœlo commiscent. Nimirum ad subiectum Physicæ nunc corpus Christi, nunc partum virginis, nunc ignem in fornace Babilonicâ, & nescio quid non, transferre haud erubescunt; indeq; discordiam pugnamq; acerrimam inter Physicam & Theologiam esse proclamant. Sed ingeminandum contra: *Leges nature non judicent supra naturam.* Oppositio nulla datur, nisi termini sumantur 1. ὡσαύτως, eodem modo 2. κατὰ τὸ αὐτὸ, secundum idem. 3. πρὸς τὸ αὐτὸ, ad idem. 4. ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ τόπῳ eodem tempore & loco.

B

AXIO-

AXIOMA NONUM.

Sensum dimittere in ijs, quæ sensibus manifesta sunt, & rationem querere, infirmitas quædam intellectus est.

EXEGESIS.

Λόγος καὶ πείρα, Ratio & Experientia à doctissimo quoque pro vero cognitionis omnis habentur fundamento, & quicquid cū his consentit, ceu verum recipitur; quicquid ab his dissentit, ceu falsum rejicitur. Rationem mittimus, de Experientiâ unicam notamus. Est ea singularium, circa quæ versantur sensus, & fit ex memoriâ. Multæ enim ejusdem rei memoriæ, unius experientiæ vim efficiunt, ut loquitur Philosophus 1. Met. I. Ut ergo suam meretur laudem Ratio, ita etiam Experientia, & ejus fundamentum Sensus. Igitur non nisi pertinax & insensatus rejicit judicium sensuum, ob aliquales ratiunculas *εἰρηστικά διανοήσας* collectas. Sic queritur, quid judicandum sit de Chymicorum Chrysopœiâ? Sensus hinc dimittere, testibusq; fide dignissimis, qui aurum arte Chymicâ productum viderunt & attrectarunt, ob ratiunculas quasdam contradicere, hominis est insensati, ingenijque pertinacis. Ne tamen quis persuadere gaudeat axioma dato, Solis quantitatem esse admodum exiguam, cœlum viridi colore esse tinctum, lapidem aquæ immissum statim majorem fieri seipso extra aquam spectato, & quæ sunt similia lippis & tonsoribus notissima, judicium sensuum admittimus cum triplici conditione: 1. ut sensus & objectum sint in legitimâ distantia. 2. ut medium sit legitime dispositum. 3. ut organum sese rectè habeat.

AXIO.

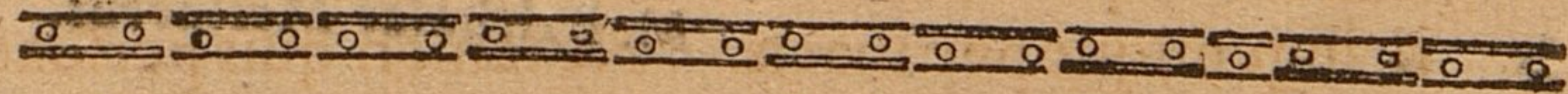
AXIOMA DECIMUM.

*Receptivum non recipit ad modum imprimentis,
sed receptivitatis suæ.*

EXEGESIS.

In omni actione agens & patiens debent esse proportionata, quæ proportio quærenda non est in *identitate natura & essentia, sed virtutis*, ut unum alterius influxum recipere possit. Hinc onus idem non æquè est grave viro & puero, sano & ægroto, mulo & muri: idem solis calor non simul indurat lutum & ceram, sed hanc liquefacit & illud saltem indurat; idem venenū non ex homine derivatur in sues; ex suis in boves, è bovis in canes; sed ex homine in homines, & ex suis in sues: idem contagium non simul invadit inficitq; & hunc, & illum, & istum, sed nonnullos invadere & inficere nescit. Hoc sensu Scaliger quærit Ex 249.

An Deus possit meliora facere quæ fecit, quàm quomodo fecit? Et respondet, Deum posse quidem semper aliquid facere melius; rem autem ipsam non posse suscipere meliorem quamvis.

Ad

Præstantissimum & Literatissimum Dn.
Respondentem, Philosophiæ & Medicinæ Studio-
sum solertissimum, Fautorem & Amicum
colendum.

S*iccinè nec Belli, nec Pestis, tela trifurca
Te retrahunt, Reinharde, à studio & studio?*

O Te

Te felicem, ceptum qui tramite recto
Et studium & stadium continuare vales!
Quam multos spes ambigua lufere! Sed, ESTO.
Sanat, qui fecit, vulnera cuncta Deus.
Tu Reinharde tuus maneat: favit ante Themistâ,
Pro studio & stadio digna brabea feres.

Honoris ergo

f.

M. Johannes Sperling

ERgonè nunc iterum specimen, REINHARDE, ministras
Ingenii, positas quando tuere theses?
Sic est. Ars crebro vult usu vincier: ex se
Ars gravis est, facilem sed facit usus edax.
Nam verè dictum: multo cadit arbor ab ictu:
Sape cadendo gravem gutta cavat lapidem.
Ergò instas meritò. Ut pergis, sic pergere perge,
Et MEDICAS posthâc ingenio adde dapes.
Sic TIBI pro tantis ausis certissimus olim
Surget honos MEDICI PHILOSOPHIq; boni.

Benevol. ergo

adprop. Imq;

M. Balrhafar Meisnerus.

FINIS.

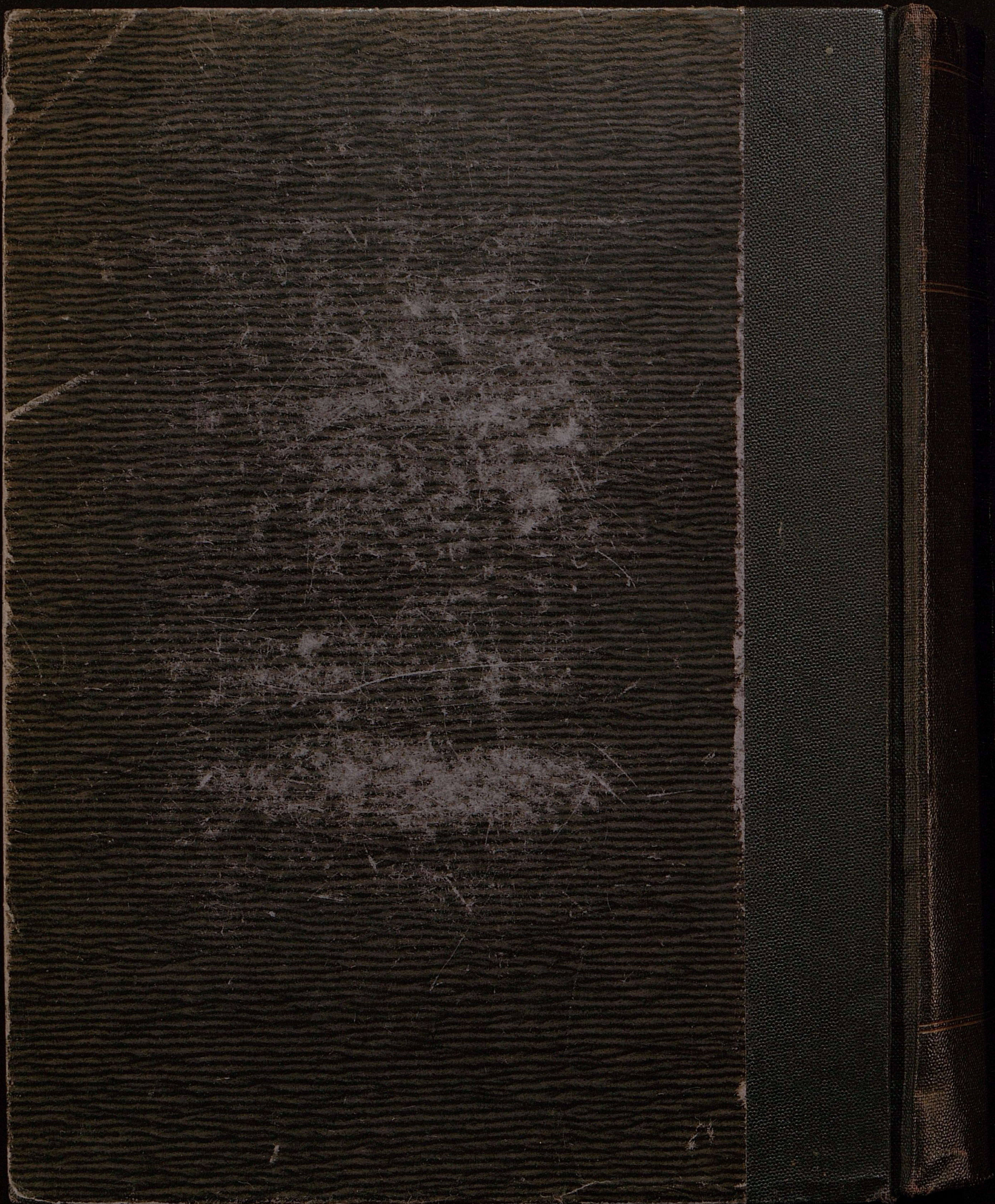
ULB Halle
004 961 196

3

WMA

2100. 1872

12

29

1631 11

D E C A S

AXIOMATUM PHYSICORUM,

Quam

D. O. M. A.

In Electorali ad Albim Academia

SUB PRÆSIDIO

Clarissimi atq; Eximij

V I R I,

Dn. M. JOHANNIS Sperlings

Lauchâ Thuringi, Medicinæ Candidati dignis-
simi, Præceptoris ac Fautoris sui omni honoris
cultu prosequendi,

Publicè discutiendam & ventilandam exhibet

CASPAR Reinhardt Bregâ-Silesius.

Die 29. Decembr. horis à 7. matutinis,

ANNI decurrentis ∞ 15 CXXXI.

In Collegio Majori.

WITTEBERGÆ,

Ex Officinâ Typograph. AMBROSII ROTH, Acad. Typog.

ANNO MDC. XXXI.

*W. 4
pro jur. humanis et Doctis Dr. Augustino Ferbero*

